

СЛОБОДАН КОСТИЋ, ТЕМИШВАР.

ЗВОНА

ПРАВОСЛАВНЕ СРПСКЕ ЦРКВЕ
У ТЕМИШВАРУ-МЕХАЛИ.

ПРИЛОГ МОНОГРАФИЈИ ПРАВОСЛ. СРПСКЕ
ПАРОХИЈЕ МЕХАЛСКЕ.

www.dbsr.ro

ТИМИШОАРА
ШТАМПАРИЈА БРАЋА ЧЕНДЕШ
1924 — 1106

Предговор.

Велика љубав и материјалне жртве Срба чланова парохије и црквене општине темишварско-мехалске, дају ми повода да опишем набавку звона за православну српску цркву у Темишвару-Мехали од 1794. године до данас. Ново доба је потпуно, старо није, зато, што је архива парохијска до 1909, а архива црквено општинска, осим рачунских дневника, до 1867. године уништена.

Историју звона издајем као прилог монографији правосл. српске парохије темишварско-мехалске; пошто целу монографију, поред најбоље воље, због оскудице српских слова у краљевини Румунији, због велике скупоће штампе и папира не могу издати.

Сврха овога рада је:

да се види живот и рад Срба парохије мехалске у доба после светскога рата;

да се сачувају примери жртава чланова ове парохије за св. храм свој;

да се види јачина љубави њихове према светињама својим; и

да се јавно обрачунају прилози на звона у доба од 1921—1924. године.

Жеља ми је да у најкраћем времену издам историју цркве и школе мехалске, да би се потпуније могла видети брига и старање Срба мехалчана око очувања својих светиња — српске цркве и српске школе.

ИЗДАВАЧ

БЕОГРАД / ДАТА ПРИБИЛИЖИТЕЛНО

1927 — 2. II

Историју звона св. српске правосл. цркве у Темишвару-Мехали делимо на четири дела, и то :

- I. Звона старе цркве,
- II. Звона нове цркве до 1848. године.
- III. Звона нове цркве од 1848. до светскога рата.
- IV. Звона нове цркве после светскога рата.

Као што нам је тајна и неразјашњена историја старе српске цркве у Темишвару-Мехали, исто тако нам је тајна и неразјашњена и историја звона црквених у старој цркви до 1793. године. Немамо никаквих података о звонима у старој цркви.

Више имамо сачувених података за звона нове цркве до 1848. године.

По запису у протоколу рођених, умрлих и венчаних парохије мехалске за 1785. до 1794. године, темељ данашњег св. српског храма у Мехали положен је 13. маја 1786. године. Грађење је довршено и св. храм је освећен 1793. године. Нема података ни записа, али ипак по предању тврдимо, да је нови св. храм одмах имао и звона црквена. Колико је било звона у новом храму и када су ливена незнамо, исто тако незнамо ни то, да ли је које звоно пренесено из старе цркве, пре садање.

Прве сачуване писмене податке о звонима налазимо у 1819. години.

По рачунима о грађењу иконостаса и моловању св. храма издато је 30. децембра 1819. године (без опширнијег описа), звоноливцу Јакову Јунгвауеру из Фабрике 819 форинти за звона. Исте године у приходу, има под ставком

Увод.

Звона старе цркве.

Звона нове цркве до 1848. године.

од 21. децембра 1819 — убележено „за звоно милостиња од опшества 357'26 форинти“. Рачун су потписали: Димитрије Јоановић, Георгије Миноввић, Димитрије Чобановић тутори. На основу горњег изгледа да су 1819. године обновљена или бар допуњена звона црквена.

По рачунима за 1824. годину издато је „за преливање звона — 71 фор.“ тутори су били: Панта Обрадовски, Јефтимије Грујић, Василије Поповић.

1830. године је по рачунима, издато 124 форинта „за преливање звона“ — ни овде није поближе означено која звона и колико је звона преливено. Рачун су потписали Јован Васић, прота темишварски и Иларијон Влаовић сенатор. Тутори су били: Д. Јоановић, Пера Дехељан, Пера Ђорђевић.

До 1848. године немамо више података о старим звонима црквеним. Пошто су главни рачуни и дневници рачунски једини извори на основу којих можемо закључке стварати — те пошто се звона спомињу само у горе наведене три године, морамо закључити да су црквена звона само тих година набављана; односно, да је један део звона наслеђен из старе цркве, један део набављен 1819, један пак преливен 1824. односно 1830. године. До 1848. године имао је св. храм пет звона црквених (в. ниже зап. собран. общч, од 5. септ. 1854. бр. 1.)

Звона црк-
вена од
1848. год. до
светскога
рата.

У револуцији која је избила 1848. године, као и многи српски храмови, страдао је и св. српски храм у Темишвару-Мехали. По предању и по записима (Засјед. общества бр. 1. од 5. септембра 1854). Мађари су св. српски храм мехалски употребили за шталу. У њему су коње држали, пуцали. И данас се види на своду и са стране на зиду место где је пушчано зрно у леп ударило. 1848. године су Мађари покварили звоник црквени и однели сва звона

црквена. Из њих су наводно салили топове против оних, који су се борили за слободу.

Наши стари су одмах после револуције настојали да набаве нова звона црквена.

У почетку 1850. године набавили су два звона, једно од 157 фунти, друго од 337 фунти тежине. Вредност оба звона је била 1333'48 форинти (в. рач. дневн. 1850. године). Нису били задовољни само са два мања звона, него су одмах настојали да набаве и треће, веће звоно. Исте 1850. године набавили су и то звоно у тежини од 660 фунти за 1645 форинти. Готовине новца нису имали, него су трошак подмирили нешто из готовине а остало од милостиње верних у своти од 130 форинти и зајма од удове Милке Савић у своти од 350 форинти (овај је дуг враћен 1851. године). 1850. године су били епитропи црквени: Аврам Исток, Данил Брашован, Никола Кузмановић.

Једно звоно са ликом Распећа Христова у тежини од 74 фунте поклонио је 1850. године српској цркви у Мехали Јован Јоановић сапуница из Фабрике.

Има забележено по рачунима да је нова звона осветио свештеник мехалски Стеван Дракулић.

1854. године је наручено највеће звоно од 1300 фунти за цену од 3900 форинти. Наводимо ради вечитог спомена записник о наруџбини великога звона са данашњим правописом:

„ЗАСЈЕДАНИЈЕ

собранија благочестиваго общества Мехалскога дне 5-ог септемврија 1854-го лјета у присуствију мјестнаго свјашченства, епитропов црквених, кнеза, кметов и прочих от мјесних лиц аки жителеј сего мјеста торжественствовано и убо:

№. 1.

Поводом тјем что сије благочестивоје общество својега великаго звона 5 го от 990 фт (при револуцији 1849 лјета сбившејсја от ревелантов мимо прочих четири звон взјатих) јешче лишајетсја, и ниње паки та-

ковоје лити дати, и имјети желајет: за које и доволнаго новца ово у готовости, ово же на облигацијах код здјешних жителеј находитсја, а да би благоје намјереније сего благочестиваго обшчества ко доброму концу привелосја позивају се Епитропи церковни, чтобы о овом дјелу, не токмо здјешне звонолихтеље но и стране позвали, и с њима како најбоље бити может условије у строити.

На које Г. Адам Мековић аки I виј. Епитроп сеја цркве, кромје здешнаго ешче и страннаго звонолијатеља во вершије находјашчагосја, писмено позвал, који неотложно дне 5-го септемврија т. л. во средину нашу со атестати и препоруком пришел у погодбу ступил, и звоно по взисканију прочих звон хармонији от 1300 фт. лити и приуготовити објешчал цјеноју 120 флор. сребренија монети от кажде центе, с тим придатком да поред исте цјене и прочаја, т. ј. клатно, дрво, кајиш и оков разумјејетсја ктому времја звоноправјенија за шест недјел објешчал равније о свом трошку донети и на подобашчеје мјесто новолијано звоно смјестити обвјазал.

Е. Х. М.

Предомноју

Мелетиј Дрегич
прот. тем.

Коста Чинку кнез, Јован Брашован касир, Петр Молдован кмет, Илија Крагујевич, Аркадиј Цветкович, Павел Обродовскиј, Васа Попович, Петар Цветкович, Паја Јоанович, Јоца Лазич, Јова Голуб, Трифа Гаврилов, Андреј Мараз, Коста Ђорђевић.

Тутори су били: Адам Мековић, Јосиф Мурареско и Ника Свирац.

Већ 1854. године је св. српски храм у Мехали имао сва звона.

После 1854. године су по неки пут звона мењана или преливана.

1867. године је црквена општина мехалска на места пукнутог звона купила ново звоно у тежини од 370 фунти. Салио га је Екартнер Карло у Темишвару. По рачуну од 1867. године за звоно је издато:

Расход бр. 58. за скидање про-	
бушеног звона - - - - -	4'30
Расход бр. 61. за саливање но-	
вог звона - - - - -	200'—
Расход бр. 62. за клатно - -	14'—
Расход бр. 60. за дизање звона	5'—
	223'30 форинти.

Звоно је саливено на трошак прихода црквених. Тудори су били Георгије Гавриловић и Павел Брашован.

1888. године је на основу закључка, донесеног у седници упр. Одбора од 8. септ. 1887. године, звонолија Бота из Вршца прелио велико звоно за цену од 550 форинти с тим, да звоно буде тешко 840 килограма без коза. Наводимо препис записника седнице од 8. септ. 1887. године у верном препису:

„ЗАПИСНИК

вођен у седници црквено школске општине држане 8. септембра 1887. услед донешеног закључка из прошле држане седнице црквеног одбора од 31. августа т. г. да се за 8-ми септембар позиву звоноливци на име из Темишвара (Фабрике) Новотни, из Вршца Н. Бота који би за речени дан имали бити, у смислу донешеног закључка од 31. августа т. г. ради преновљења великог звона и најмања два и да се у 4-тир армон тона састави — који се и опозвали.

Присутни су били

Господин парох Конст, Хаджи као председник, чланови: Урош Вујић, Стеван Ишток, Георги Гавриловић, Петар Игња, Гаја Брашован, Андрија Голуб, Пера Цветковић, и Ника Обрадовски.

1-во

Г. председник ставља питање на присутни чланови да ли остају при томе да се велико и најмања два уједно пренову или да се за сад само велико звоно даде преновити а друга два да остану још за коју годину, на које су питање сви присутни чланови одговорили да се за сад само велико звоно пренови друга два остану још за коју годину.

— те се тако потврђује донешени закључак из прошле седнице од 31. августа држане са изменом том да се два мала звона за сад оставу само да се велико пренови, пошто се више њим служити не може."

Тутори су били: Стеван Исток, Петар Игњија у Мија Гавриловић.

1894. године је велико звоно пукло, те је поново преливено из прилога верних у своти од 160'10 форинти. Преливање је стало 146'64 форинти. Звоно је подигнуто 9/22. марта 1895. године. Тутори су били: Јеца Стојков, Петар Игњија и Лаза Пантин.

Када је велико звоно пукло црквена општина је издала позив на прилагање за преливање великог звона. Од куће до куће је ношен следећи:

„С П И С А К

добровољног прилога за преливање великог звона за који се учтиво умољавају П. Н. грађани овдашњи да по могућству на ту целъ приложе као што су и увек на украшењу и улепшању свога светог храма чинили и никада свога дара жалили нису кад се је тичало увеличања лепе наше вере српске и милог православља. У то име пуштамо овај списак милим роду своме у тој нади: да ће малчани и овога пута засведочити да им је црква и вера једини спас и опстанак.

За срп. прав. цркв. општину
М. Стојковић перовођа. Стева Исток председник."

Приложили су:

По 30 форинти: Стеван Исток председник.

По 20 форинти: Јеца Стојков и М. Голуб.

По 5 форинти: Гаја и Јевра Брашован, Никола Ђуричко пл. Модош.

По 2'50 форинти: Сида Чинкулова, Ангелина Чинкулова.

По 2 форинта: Стеван Ракић, Ника Обрадовски, Мита Милован, Сава Игњија, Петар Игњија, Пера Цветковић, Лаза Богосав, Паја Савулов, Лаза Душков, Милан Гавриловић, Јоца Марав, Јоца Павловић, уд. Софија Павловић, Илија Лазаров мл., Илија Лазаров ст., Гига Чакован.

По 1'20 форинти: Ђира Бугарин.

По 1 форинту: Сава Милован, Никола Путинк, Арон Брашован, Исидор Симић, Јона Санулов, Мија Комлушки, Јоца Курјак, Жива Недић, Аркадија Гавриловић, Јоца Гавриловић, Милка Ротар, Ђока Живановић, Тома Павловић, Мила Молдован, Ђулка Петровићка, Недељко Шамић, Мита Гађански, Жива Јорговић, Аркадије Лазаров, Ђорђе Соријан, Сава Мараз, Милан Стојковић, Сима Бебић, Мита Стојковић, уд. Ната Ђорђевић, Стеван Пантин, Ката Јовановић, Јоца Гађански, Жива Гађански, Ната Јајић, Коста Марковић, Марта Гајер, Јоца Мараз, м.л. Ленка Јовановић, Јован Петровић, Мита Вајанц, Лаза Ђорђевић, Љуба Вајанц, Ђока Ђорђевић, Љубомир Мараз, Степа Гавриловић, Маша Живановић, Коста Гавриловић, Сима Бебић м.л., Ђорђе Душков, Сима Раду, Сава Крунић, Ката Молдован, уд. Ленка Сибинова.

По 80 крајц.: Сима Бебић.

По 70 крајц.: Тома Јајић.

По 50 крајц.: Жива Исајловић, Јован Негра, уд. Савета Гавриловић, уд. Ђула Добошанова, Панта Шепецанов, Младен Јелић, Стева Петровић, Ђорђе Милован, Милка Поповићка, Катица Михајловић, Тома Радосав, Ката Брашованова, Милан Јовановић, Јоца Голуб, Марија Шаговић, Савета Шаговић, Стева Јајић, Паја Маку, Паја Богвић, Ђорђе Лазаров.

По 30 крајц.: Јоца Богосав, Иван Дечов, Андра Зарин, Соса Лазаров.

По 20 крајц.: Цвеја Михајловић.

Укупно је сакупљено 160'10 фор.

утрошено је 146'64 "

остало у готовини 13'46 фор. која је свота предата храмовној благајни.

Свота од 146'64 форинти утрошена је на

1. преливање звона Боти	100'—	фор.
2. Пери Игнији за дизање звона	20'—	"
истом за удешавање	6'—	"
3. на писма, брзојаве, товарне		
листовете, напојнице	26'64	"

свега 146'64 фор.

Звоно је по товаром листу са клатном било тешко 812 килограма. Пошто је чисто звоно при промени 1921. године имало 566 килограма, значи да су козе и клатно били тешки 246 килограма. По записницима је свуда спроведено да је чисто звоно тешко 800 килограма.

1903. године су набављена два звона. Једно је било тешко 130 а друго 65¹/₂ килограма. Ова

два звона је набавила св. српској цркви српска мехалска омладина.

Српска омладина је приредила забаву у сврху преливања звона. Нема записа ко је приредио забаву за звона и ко је водио „српску мехалску младеж“. Не видимо да ли је та омладина тада била организована. Пошто су омладинци исте године створили „Зору“ певачко друштво, држимо да је ова забава и успех на истој био претеча „Зоре“. Сачуван је само обрачун забаве, из кога можемо видети неколико личности, које су скупљале прилоге за забаву а које су свакако и водили. По исказу сакупили су за забаву одржану 15/23. фебруара 1903. године у корист звона следећи:

Милан Голуб и Шандор Тисмонар	кр. 133.—
Аурел Милошевић	„ 14.—
М. Михајловић	„ 25.—
Чизмаш Сима и Јефтин Мита	„ 31·60
Паја Голуб	„ 48·80
Викентије Ђорђевић	„ 10.—
Милан Цветковић	„ 9.—
Јоца Јоановић	„ 45·20
Н. Ђорђевић	„ 6.—

Благајник је био Петар Петровић.

Осим прилога пало је на каси	кр. 230·50
од разног	„ 20·80

укупно кр. 578·90

расход „ 173·78

вишак је био кр. 405·12

Од забаве је остао чист приход од 405·12 круна. Исти је предат црквеној општини да се за ту своту прелију звона.

У ванредној седници црквеног одбора државној 15/28. фебруара 1903. године под председништвом Милана Гавриловића а у присуству чланова: Нике Обрадовског, Лазе Константиновића, Јоце Мараза, Ивана Брашована, Јоце Јовановића, Лазе Ђорђевића и Владимира Торђанског донесено је под бр. 32. следеће решење:

„Председник извештава присутне, да је овдашња срп. младеж дана 8/21. фебруара т. г. приредила забаву, од које је чист приход одређен био на преливање црквених звона. Затим извештач именује чланове: Нику Обрадовског и Лазу Константиновића да поднесени рачун прегледају.

После свестраног прегледања изјављују гореименовани да је прихода било свега 578 К. 80 п. а расхода да је било свега 173 К. 78 п. према томе да је остало 403 К. 12 п. чиста прихода.

По саслушању буде

Закључено

Прегледани рачун с одобрењем узети на знање а чист приход унети у црквену благајну. Приређивачима пак на труду изјавити благодарност на успешном раду.“

У истој седници је изабран ужи одбор у лицу Лазе Константиновића, Јоце Мараза и Милана Голуба, који су са фабриком А. Новотни, где је звоно наручено уговор склопили и потписали.

По предлогу звонолије Новотнија из Темишвара, једно старо звоно тешко од $87\frac{1}{2}$ кг. додавши потребан материјал преливено је у два и то једно у тежини од 130 кг., друго у тежини од $65\frac{1}{2}$ кг. по цену од 3·45 круне по килограму. Звонолија Новотни је старо звоно примио у цену 2 кр. по килограму. За старо звоно је примљено 175 круна.

Дакле звона су плаћена:

1. од старог звона од $87\frac{1}{2}$ а 2 кр.
добивено 175 – кр.
2. срп. омладина од забаве поклонила 405·12 „
свега 580·12 кр.

Звона су вредила прво 448·50 кр.

друго 225·97 „

укупно 674·47 кр.

сакупљено 580·12 „

мањак од 94·35 кр. исплатила

је црквена општина од текућих прихода. Звона су исплаћена 2. маја 1903. године.

Звона црк-
вена пред
светски
рат.

Пред светски рат имала је св. српска црква у Темишвару-Мехали следећа звона, на којима су били следећи натписи:

I. мало звоно. На њему икона, Распеће Христово. Натпис: „Сеј кампан дарова стој цркви мехалској сапунчијских мајстор и грађанин фабричкиј и темишварскиј гдр. Јоан Јоанович и јего супруга Пелагија дне 24. мца декемврија 1850 лјета. Mih. Ekartner in Temesvar 74 фт.“ (писано старим правописом).

II. друго звоно. На њему икона Св. Никола. Натпис: „Ово звоно подиже мехалска српска православна црквено-школска општина 1903. Ливено од Антона Новотнија у Темишвару бр. 1906. 65¹/₂ кг.“

III. треће звоно. На звону икона Св. Никола. Натпис: „Ово звоно подиже мехалска српска православна црквено-школска општина 1903. Ливено од Антона Новотнија у Темишвару 1900. 130 кг.“

IV. четврто звоно. На звону икона Мати Божја са Исусом Христом. Натпис: „A szerb templomnak Mehalában öntötte Ekartner Károly Temesváron 1867. 360 font.“

V. пето звоно. На звону икона Распеће Христово и Св. Никола. Натпис: „Сеј кампан православнија восточнија цркве храма стаго оца Николаја в Мехалје сушчеј, отчествијем и иждивењем устроисја мца августа дне 28. лјета Господња 1850. Cos Mih. Ekartner in Temesvar 1850. 669 т.“

VI. шесто звоно. На звону лик Св. Никола. Натпис: „Ово звоно српске православне цркв. општ. мехалске хр. св. Оца Николаја. м. ђ. преливено године 1894. Салише ме Ђорђа пл. Боте из Вршцу. Живе зовем, мртве оплакујем а муње и громове растерујем.“ Тешко чисто звоно 566 килограма.

Поред звона у торњу црквеном имала је св. српска црква још два звона и то школско и гробљанско звоно.

VII. Звоно школско. Икона Мати Божја. Натпис: „Звоно школе мехалске. Салише ме Ђорђа пл. Боте синови у Вршцу 1886. 35 кг.“

VIII. Звоно гробљанско. Нема лика никаквог. Натпис: „Ливено од Антона Новотнија у Темишвару 1896. 14 кг.“

Старо звоно гробљанско дато је прелити. Старо звоно је продато по 14.50 форинти. Ново звоно је купљено за 25.20 „

Разлику од 10.70 форинти исплатила је црквена општина од текућих прихода.

Гробљанско звоно је донесено и смештено 7. августа 1896. године.

Са горенаведеним звонима дочекала је св. српска црква у Темишвару-Мехали светски рат. Од почетка рата стрепили су верни парохије мехалске за звона своја. Бојали су се да се не обистине гласови о реквизирању звона. Синови њени су постепено повлачени у војну службу и нису били уверени да ће у повратку затећи тешко набављена звона црквена. Већ 1915. године се гласови почели обистињавати.

10/23. августа 1915. године изда Епархијска Конзисторија следећу наредбу издату под бр. К. 1321/II. 605. из 1915.:

Звона црк-
вена у
светском
рату.

„СВИМА ЦРКВЕНИМ ОПШТИНАМА! Како се у скорој будућности може указати потреба, да војне власти [ради набавке за ратну муницију потребнога метала од црквених опћина затраже извесну количину црквених звона, то Преузвишени Господин кр. уг. Министар Богочасти и Јавне Наставе високим својим отписом од 18. августа 1915. бр. 7906/1915., моли од потписане Епарх. власти, да му се журно пошаље Исказ о звонима свих подручних црквених опћина. Обавештавајући, да ће се за евентуално реквизирање звона установити отштета према тежина истих. — Позивају

се с тога све Црквене Општине, да овој окружници под
 ./. приложеном бланкету као извештај најдаље до 19.
 августа/1. септембра о. г. испуне и овамо поднесу како
 би се горњем високом налогу могла у по горехвале-
 ном г. Министру одређеном року, удовољити. Блан-
 кета као извештај се има споразумно са месним паро-
 хом попунити, те и са њиме потписати, а нарочита
 се пажња има обратити на рубрике 9., 11., у рубрици
 9. нека се поближе и јасно опише оно звоно, које оп-
 штина жели као неопходно да задржи. Код рубрике 11.
 нека се само стварни разлози, а не општи изрази на-
 веду. Ради што савеснијег испуњавања рубрике 11.
 препоручује се управи Црквене Општине, да пре испу-
 њења бланкета као извештаја добро прегледа звона и
 евентуалне записе препише. — За извршење горње
 наредбе и то у датоме року изриче се овим одговор-
 ност председника и перовође. — Горњу Високу Ми-
 нистарску наредбу не треба схватити тако као да је
 реквизиција црквено општинских звона већ одређена,
 него само као лаку могућност исте, с којом треба
 рачунати да не би било касније због тога сувишних
 незгода и тешкоћа. Свест о томе да садашњи рат,
 који захтева потпун напон државне снаге, захтева и
 све већу и већу пожртвовност друштва и цркве, све-
 сти ће и значај, незгоде и тешкоће евентуалне рекви-
 зиције звона на праву меру. — Из седнице II. одсека
 срп. прав. Епархијске Конзисторије држане у Темиш-
 вару, 10/23. августа 1915. — (М. П.) — Епископ:
 Георгије с. р.“

Тежак је био положај црквене општине ме-
 халске. Није знала у први мах како да поднесе
 тражени извештај. Свако звоно црквено је дар
 верних, тешким напором и трудом набављено, па
 није могла у први мах да се одлучи које звоно
 да жртвује. Најпосле тежак је био положај и
 зато, што је већина верних наступила војну
 службу, те су се заостали чланови црквене оп-
 штине устручавали да сами доносе закључке на
 штету своју. Али, од два зла, морали су бирати
 мање. Морали су донети закључак и изрећи које

звоно уступају. Црквена општина је стала на материјално становиште. Рачунала је, да ако мора већ, да нешто уступи да уступи оно, што је за општину боље. Ако остави сва звона, (терет око 800 кг.) — и уступи велико звоно, око 800 кг. терета — власти се неће задовољити него ће и осталих седам тражити. Изгледа да је њихова намера била, да у свакој цркви од свих, једно звоно остане, остала да се реквирирају. Црквена општина је тада рачунала да би боље било да уступи сва звона, само да би јој оставили велико звоно, за које се мислио да је теже него сва остала. Истина и овде се црквена општина преварила, јер је велико звоно, као што се доцније видело не 830 кг. него 560 кг. Али тада, на основу записа пошто је била уверења да је велико звоно теже него сва остала, изрече, да сва звона уступа, само да остане велико звоно.

16/28. августа 1915. године подноси следећи извештај Епархијској Конзисторији о звонима:

ИЗВЕШТАЈ ЦРКВЕНЕ ОПШТИНЕ у Темишвару-

Ференцвароши:

1. Место: Темишвар. Срез: сл. кр. град. Жупанија: Тамиш.

2. Укупни број: душа у месту: 80.000, верних црквене општине: 937.

3. Број храмова и капела: један храм.

4. Укупни број звона: осам.

5. Детаљирано по св. храмовима: једно школско, шест црквених и једно гробљанско.

6. Кад су прављена звона и где?

7. Колико су тешка (приближно)? Ад бр. 6. и 7.

Црквена звона. I-во прављено 1850. године, тешко око 35 кг. — II-го прављено 1903. год., тешко 65¹/₂ кг. — III-ће прављено 1903. године, тешко 130 кг. — IV-то прављено 1867. године, тешко око 250 кг. — V-то прављено 1850. године, тешко 334¹/₂ кг. — VI-то прављено 1894. године, тешко 800 (осам центи). — Гробљанско звоно VII. прављено 1896. године, тешко 14 кг. — Школско звоно VIII. прављено 1886. године, тешко око 30 кг.

8. Из чега су прављена (бронза, бакар и т. сл.)? Од бронза са односним примесама.

9. За које звоно држи Цркв. опћина да јој је неопходно потребно? За највеће зато, што га је најтеже набавити, што је преливено од старих црквених звона, што је нарочито лепог звука, што ће после уз то звоно најлакше бити набавити остала звона, што и онако ако се остала узму, даје св. црква наша доста материјала.

10. Има ли које звоно нарочиту (уметничку, историјску и т. сл.) вредност и у чему је? Непознато.

11. Има ли о звонима каква традиција (народно веровање), на истима какав запис и да ли је о томе Парохијско звање тамошње известило ову Епарх. Конзисторију? Парох. звање ће посебан извештај поднети (што је и учинило, в. напред наведене написе).

12. Евентуалне примедбе.

У Темишвару-Ференцвароши, 16/29. августа 1915. године. (М. П.) Слободан Костић с. р. парох, Иван Брашован с. р. председник."

До 1917. године звона српске цркве у Тем.-Мехали нису скидана. Почетком исте се већ видело да неће ни остати, него ће их војне власти реквизирати. Заостали парохијани су чекали са страхом дан када ће наша тековина нестати и када ће се звона однети.

Реквири-
рање звона
1917. године.

25. мај 1917. године по старом календару одређен је за скидање звона са српске цркве у Мехали. Заостали парохијани са свештеником јмн. Јосифом Протићем, замеником пароха Слободана Костића, учитељем Владимиром Торђанским, замеником учитеља Манојла Поповог, који су и сами наступили војну службу — председником управног одбора црквене општине Јоцом Павловићем и тутором Костом Голубом тешким срцем, са сузама у очима су гледали скидање звона. Гледали су како сила за неколико сахати уништава тешком муком, сакупљену тековину црквену. Звона су, бацана са торња црквеног, падала доле на стаје око

цркве, и сваки звук палог звона продирао је дубоко у срце заосталих парохијана. Око звона сакупљени парохијани су исте цвећем украсили и у плачу се од њих опростили да их војници однесу.

Звона су војне власти измериле те је констатовано да су била тешка:

I.	звоно	пето	669	фунти	370	кг.	тешко.
II.	"	четврто	370	"	187	"	"
III.	"	треће	130	кила	130	"	"
IV.	"	друго	65	"	65	"	"
V.	"	прво	74	фунте	42	тешко	
VI.	школско	звоно		кг.	35	"	
VII.	гробљанско	звоно		"	13	"	

сва звона свега 842 кг. тешко.

За 842 килограма звона, војне власти су исплатиле црквеној општини 3368 круна, рачунајући по 4 круне од једног килограма.

Велико звоно је остало, оно није дирано. Може бити да би и оно било реквирирано, али је рат стао. Држава се распала те је и наше велико звоно остало.

Завршио се рат. На тороњу српске цркве у Мехали је остало велико звоно. Верни се враћали из војне службе. Сви су били задовољни што је заостало бар велико звоно. И сами су били уверени да ће поред великога звона, лакше набавити остала звона. Били су уверени да ће за кратко време добром вољом и заједничким радом вратити св. цркви црквена звона примљена у аманет од очева и дедова својих. Чекали су само згодан моненат па да послу приступе и нова звона набаве. И догоди се нешто, што је рад око набавке звона убрзао. У априлу 1921 године велико звоно препукне. Једино звоно на тороњу српске цркве у Мехали постало је неупотребљиво. Чим је звоно пукло кренули се и верни парохије Мехалске да набаве нова звона. Као један човек, сви су се

Звона нове цркве после светскога рата 1918. год.

занели мишљу да од отаца и дедова примљени св. храм не могу без звона оставити. На зборовима својим, одржаним 5. и 12. јуна 1921. године под председништвом Лазе Недића председника, једногласно су решили да се за св. храм набаве нова звона. Најлепше је пак у свему, што су желели нова звона набавити, само из прилога.

Одмах се приступило послу.

а) Куп четири звона за цркву и једног за гробље.

Црквена општина је издала позиве на чланове своје. Позвала их је да приступе набавци и да сваки поклони на звона колико жели. Сваки верни, парохије Мехалске, добио је следећи позив:

„Једино звоно наше српске цркве у Темишвару-Мехали пукло је по средини тако, да га више употребити не можемо. На братским састанцима својима, решили смо да за наш св. храм набавимо четири нова звона у вредности од 38.000 леја, и то из прилога верних и употребом материјала од старог звона. — Учтиво Вас молимо, да ову замисао нашу прилогом својим потпомогнете, да је на дику нас свију можемо извести. — Звона се раде у звоноливници А. Новотија у Тем.-Фабрици и била би готова крајем августа месеца 1921. године, када би се на најсвечанији начин осветила и на употребу предала. — Као првога приложника спомињемо за пример свима Госп. Димитрија Живановића трговца у Темишвару, који из љубави према св. храму где се крстио, поклања 1000 леја, једну хиљаду леја за набавку звона, а његова госпођа као свој поклон, увађа електрично осветљење у највећи полијелеј у нашем св. храму. Угледајмо се на њих. Ни до сада браћо, нисмо малаксавали када се тицало нашег св. храма. Нећемо ни сада. Прегатоу и Бог помаже. Бог ће и нама помоћи да до звона дођемо. У Темишвару-Мехали, на Духове 1921. године.“

Како српска црква у ТМехали има својих синова и пријатеља и на страни, и они су позвати да приложе колико могу, те и они допринесу своју лепту за спас душа својих отаца и

дедова који су нама, потомцима својим оставили св. храм са звонима црквеним. Њима је послат следећи позив :

„Звона српске цркве у Темишвару-Мехали реквирирана су у своје време од бивше мађарске државе. Није реквирирано од 6 звона, једно-једино звоно, којим смо се све до скоро служили. Тим једним смо звоном звали верне на молитву, њиме смо оплакали наше мртве. Од четири недеље амо и то једино звоно нам је умукнуло. Препукло је по средини тако, да није више за употребу. — Како ни до данас никако нисмо ништа жалили ако се тицало нашег св. храма, данас још више око њега скупљени, жртвујемо све и сва, само да би га улепшали, украсили и у опште и спољашње показали, да нам је он поред школе први и да смо и ако нас је мало, кадри наше светиње примљене од старих не само сачувати него и украсити. — На зборовима својим одржаним 5. и 12. јуна ове године закључили смо за св. храм наш набавити за сада четири нова хармонична звона и то употребом материјала старога звона и из прилоге верних наше црквене општине, у вредности од 38.000 леја тако, да сваки од нас по вољи и према материјалној снази својој учествује у набавци звона. До данас смо већ осигурали на тај начин 34.000 леја. Звона се израђују у звоноливници А. Новотни Темишвар-Фабрика. — Знајући да сте се Ви свагда интересовали и да се свагда интересујете за живот наше заједнице, знајући да сте Ви и до сада свагда активно учествовали и материјално потпомогли нас при раду за напредак наше црквене општине, учтиво вас извештавамо о нашим залажњима за набавку звона с молбом, да наш покрет за набавку звона по вољи, материјално потпомогнете и у своме кругу Ваше пријатеље позовете, да и они у томе учествују. — Сакупљене прилоге молимо да пошаљете путем тамошње које банке на Темишварску Српску Штедионицу у Темишвару, на име црквене општине, а именик приложника да до 20. августа пошаљете на адресу Слободана Костића свештеника. Захвални на Вашем заузимању (м. п.) у Темишвару-

Мехали, на Духове 1921. год. С. Костић протонам. парох с. р. С. Ђорђевић с. р. тугор. М. Попов с. р. учитељ. Лаза Недић председник с. р."

Чим је набавка звона била осигурана умољен је Епархијски Административни Одбор Темишварски за одобрење да се звона могу набавити и то уз следећи допис:

"Славном Епархијском Административном Одбору Темишвар. — Учтиво извештавамо славни Административни Одбор, да је после реквизирања звона од стране бивше угарске државе једино заостало велико звоно пукло, тако да ће за кратко време бити неупотребљиво. Тим поводом је црквена општина наша дошла у велику неприлику. Истина је, да је црквена општина почела скупљати прилоге за набавку звона, али случај да је велико звоно пукло, довео је црквену општину у велику неприлику. Материјално стање наше није још у потпуном реду, а не може нам понос дозволити, да без звона будемо и на тај начин да нам се страни смеју. По претходној објави у св. храму одржали смо два збора Срба грађана Темишвара-Мехале и то дана 5. јуна 1921. године у 3 сата после подне и дана 12. јуна 1921. године у 4 сата после подне те смо на тим врло посећеним зборовима, донели једногласно следећи братски закључак: Умолити славни Административни Одбор да дозволи:

1. да за св. храм наш код фабрике А. Новотни набавимо четири звона и то у тежини од а) 36 кг., б) 84 кг., в) 136 кг., г) 286 кг., укупно у тежини од 542 кг. по 65 леја кг., што чини укупно вредност од 35.230 леја. Трошкови око смештања звона би били следећи: 300 леја за намештање нових звона, 1430 леја за козе на највеће звоно и 180 леја за козе на најмање звоно, те 460 леја за скидање старог звона. Укупан издатак за намештање звона би био са звонима укупно 37.600 леја.

2. Да дозволи да се за покриће горње своте употреби следеће:

- а) да се старо пукнуто звоно прода за
цену од 30 леја по кг., што чини на 760
кг. а 30 22800 леја,
б) да се у ту сврху употреби „фонд за
моловање“ који је за то и одређен а који
износи 3100 леја,
в) да се у ту сврху употреби поклон у
новцу од певачког друштва „Зоре“ од при-
ређене забаве у корист набавке звона у
своти од 4000 леја,
г) да се у ту сврху употреби новац до-
бивен од реквирираних звона у своти од . 2000 леја,
д) да се у ту сврху употреби приход
таса о храмовној слави 1921. године од . 1000 леја,
што чини укупно . 32900 леја.

Према томе издатку од 37600 леја

те покрићу од 32900 леја

имамо разлику од 4700 леја, која би се
свота скупила од наших верних поклоном.

3. Да скине винкулацију са уложнице од звона
да би се та свота на звона могла употребити.

4. Да сл. административни одбор президијалним
путем одобри у прилогу под поднесене уговоре склоп-
љене са фабриком А. Новотни у ствари набавке звона
као што је горе наведено.

5. Посебно да сл. административни одбор одобри
што је ствар преко набавке звона решавања на збору
Срба грађана Темишвара-Мехале а из разлога што
све Срби учествују у набавци звона за свој св. храм,
што се набавка не врши на терет редовних прихода
црквене општине као такве, него из поклона свих
Срба Темишвара-Мехале, па још то у прилозима сви
учествују, нека сви учествују и при одлукама за на-
бавку звона.

Звона би носила следеће натписе:

1. звоно од 286 кг. има лик св. Никола и натпис
„Срби Темишвара-Мехале својој св. цркви
о храмовној слави 1921. године.“
2. Звон од 136 кг.
„Срби Темишвара-Мехале својој св. цркви
о храмовној слави 1921. године.“

3. Звоно од 84 кг.

„Ово звоно поклања св. цркви, српско ме-
халско певачко друштво „Зора“ 1921.“

4. Звоно од 36 кг.

„Срби мехалчани св. цркви 1921.

Живе зовем — мртве оплакујем.“

На горњи поднесак Епархијски Админис-
тративни Одбор донео је следећу одлуку:

„Славној Црквеној Општини Темишвар-Мехала.

На основу писменог извештаја овамо поднесеног лично,
путем изасланика дана 31. маја/13. јуна 1921. године
у ствари набавке звона за тамошњи св. храм, овај
Епархијски Административни Одбор са задовољством
и са похвалом узима на знање одлуку донесену на
састанцима верних Темишвара-Мехале дана 5. јуна
1921. године и 12. јуна 1921. године да се употребом
материјала од пукнутог звона и из прилога верних за
св. храм тамошњи набаве четири хармонична звона и
то код фабрике А. Новотни Темишвар-Фабрика и то
у укупној тежини од 542 кг. чисте тежине звона си-
стем S а за цену од 65 леја по кг. од звона и то тако
да звона буду тешка као што следи:

звоно 1. у тежини од 286 кг.

звоно 2. у тежини од 136 кг.

звоно 3. у тежини од 84 кг.

звоно 4. у тежини од 36 кг. с тим да се вре-

меном набави последње звоно у тежини од 672 кг.

Одобрава се трошковник за набавку звона као
што следи:

I. за звона у укупној тежини од 542 кг.	
а 65 леја	35280 леја,
II. трошкови око смештања звона од	300 „
III. за козе на звоно највеће	1430 „
IV. за козе на звоно најмање	180 „
V. за скидање старог звона	460 „

су укупним трошком од 37650 леја.

Одобрава се рачун за покриће горенаведеног трошка
за звона као што следи:

1. старо пукнуто звоно продаје се за цену
од 30 л. по кг. што чини 760 кг. а 30 л. 22800 леја,

2. „Фонд за боловање цркве“ у којем су прилози верних за ту сврху поклоњени или заостали од оправке цркве у своти од 3100 леја,
3. певачко друштво „Зора“ прилаже у сврху набавке звона чист приход од забаве приређене у корист звона у своти од . . . 4000 леја,
4. из св. храма се у ту сврху употребљава прилог верних о храмовној слави 1921. г. у своти од . . . 1000 леја,
5. Новац примљен за реквирирано звоно употребљава се у ту сврху у своти од . . . 2000 леја,
што чини укупно 32900 леја,
према издатку од 37600 леја,
те покрићу од 32900 леја,
чини разлику од 4700 леја, која би се свота сакупила од верних поклоном.

Пошто се звона набављају прилозима верних, одобрава се поступак те црквене општине што је на састанцима од 5. и 12. јуна набавку звона решио скуп верних тамошњих. Упућује се црквена општина само, да ради вечне успомене зукључке збора за набавку звона са именском приложника и преписом уговора уведе у записник црквено општински да би будућем нараштају оваки поступак за пример могао служити. Са фабриком А. Новотни склопљени уговори и то: 1. дана 5. јуна 1921. године у ствари набавке два звона у тежини од 136 кг., тон „сис“ и 84 кг., тон „е“ потписан по фабриканту и 25 чланова црквене општине тамошње на знање се узима и одобрава. — 2. Дана 12. јуна 1921. године у ствари набавке два звона у тежини од 286 кг., тон „А“, те звона у тежини од 36 кг., тон „е“ потписан по фабриканту и 30 чланова црквене општине тамошње, на знање се узима и одобрава. Уговори се клаузулом одобрења снабдевају и црквеној општини на даљу употребу уступају. — Одобравају се натписи који ће на звона доћи и то: 1. звоно од 236 кг. има лик св. Николе и натпис: Срби Темишвара-Мехале својој св. цркви о храмовној слави 1921. године. — 2. звоно од 136 кг. Натпис: Срби Темишвара-Мехале својој св. цркви о храмовној слави 1921. године. — 3. звоно од 84 кг. Ово звоно поклања св.

цркви српско мехалско певачко друштво „Зора“ 1921. 4. звона 36 кг. Срби Мехалчани св. цркви 1921. Живе зовем — мртве оплакујем. Црквена општина се позива, да о даљем току ове ствари у своје време свој извештај поднесе. — Ово се решење издаје парохиском звању у Темишвару-Мехали ради стављања у архиву. Епархијски административни Одбор у Темишвару, 4/17. јуна 1921. — Стефан с. р., Архимандрит, епископски викар.“

Звона су наручена код фабрике А. Новотни и син у Темишвару-Фабрици.

Дана 5. јуна 1921. године склопљен је са фабриком Новотнијевом први уговор за набавку.

Наручена су два звона:

прво у тежини од 136 кг. тон сиз

друго у тежини од 34 кг. тон е.

Први уговор су потписали следећи чланови црквене општине: Лаза Недић председник, Слободан Костић, Манојло Попов, Стеван Исток, Миливој Голуб, Милан Ђорђевић, Шандор Тисмонар, Мита Јефтин, Жива Гађански, Стеван Јајић, Тома Јајић, Благоје Јанковић, Иван Лаковић други тутор, Сима Ђорђевић први тутор, Ника Ангиуц, Милан Босијок, Андрија Колар, Владимир Петровић, Јован Голуб, Лаза Вучетић, Паја Ђорђевић, Милан Бугарин, Јован Константиновић, Коста Голуб, Васа Богић.

Дана 12. јуна 1921. године је склопљен са фабриком А. Новотни други уговор за набавку звона.

Наручена су још два звона,

једно од око 286 кг. тон А

друго од око 36 кг. тон Е

Уговор су потписали следећи чланови црквене општине, Лаза Недић председник, Слободан Костић, Манојло Попов, Милан Гавриловић, Жива Гађански, Паја Голуб, Иван Лаковић други тутор, Лаза Чизмаш, Ђорђе Вајанц, Милош Ардељан, Тома Тодоресков, Жива Марков, Милан Јајић, Милан Бебић, Андрија Колар, Стеван Јајић, Владимир Константиновић, Вла-

димир Петровић, Благоје Јанковић, Жива Исајловић, Шандор Тисмонар, Јоца Опријан, Влада Стојков, Јован Чешљар, Сима Ђорђевић први тутор, Стеван Исток, Милан Бугарин, Мита Јефтин, Милан Исајловић, Коста Голуб.

Посебно је наручено и звоно за гробље у тежини од 21 1/2 кграма.

Звона су наручена по 65 леја од кграма звона и 5 леја по килограму звона за козе.

Старо пукнуто звоно уступљено је фабрици за 30 леја по килограму звона с тим, да се вредност његова обрачуна, када звона буду смештена.

Сви чланови црквене општине су одушевлено скупљали прилоге на звоно. Да би успех био сигурнији а нарочито да би сваки члан парохије могао бити позват да дарује на звона, подељени су чланови црквене општине по групама, да по месту и осталим квартовима Темишвара скупљају прилоге за звоно. Прилоге су скупили поред председника Лазе Недића и пароха још следећи чланови цркв. општине Миливој Голуб (Град) Лаза Константиновић (Град) Манојло Попов, Милош Ардељан, Милан Јајић, Милан Босијок, Милан Бугарин, Коста Голуб, Андрија Колар, Милан Бебић, Мита Субин, Милан Исајловић, Паја Голуб, Јања Гађански, Миливој Петровић, Коста Лазаров, Лаза Вучећић (Јосифово) Жива Марков (фабрика).

Успех скупљања је био неочекиван. Није било једног дома у парохији, који није учествовао у прилогу за звоно. Сви су као један човек приложили на звоно онолико, колико су могли. Сви су желели да остваре започету мисао и да звона набаве и на та звона даду онолико колико могу. Лепо су се одазвали и грађани са Фабричанима.

Добровољно су за набавку звона приложили следећи:

1000 леја: Димитрије Живановић.

800 леја: Супруга истога.

458.40 леја: Милан и Дара Исајловић.

По 300 леја: Светолик Живковић Град и Лука П. Никулеску.
250 леја: Милош Ардељан.

По 200 леја: Српска Женска Задруга Темишвар и Темишварска Српска Штедионица.

155 леја: Петар Петровић.

120 леја: Милан Јорговић.

По 100 леја: Гавра Мунћан, Тома Павловић, Меланија Попов, Јован Мутић, Паулина Сл. Костића, Јован Голуб, Стеван Исток, Милица Јованов, Милан Гавриловић, Пера Јосимов, Мита Јефтин, Јоца Опријан, Ђорђе Вајанц, уд. Вета пок. Јована Његру, Михајло Којић Суботица, Дика Голуб, Ђурица Јеврић, Леонтије Видицки Чаково, Љуба Теодоровић Фабрика, Карл Домански, Феликс Шаговић, Сава Стојков, Др. Михајло Живановић Тем.-Град, Никола Илија, Милан Вујовић Београд, Кимел Градска Пивара, Јован Преглер, Ана Јов. Преглер, Јован Пилгер, Никола Аугенштијн.

70 леја: Никола Живановић Тем.-Град.

62 леја: Лаза Вучетић.

60 леја: Васа Јанку.

По 50 леја: Викентије Ђорђевић, Стеван Самуел, Ђура Келић, Жива Исајловић, Илија и Тода Галигорин, Лаза Недић, Благоје Јанковић, Сима Ђорђевић, Савета Ђорђевић, Влада Грбић, Иван Лаковић, Велимир и Аксенија Поповић, Јулијана уд. Драгича, Мита Весин, уд. Ана Данеско, Тоша Недић, Васа Лазаров, Коста Голуб, Жива Исајловић, Андрија Колар, Јоца Јајић, Васа Богвић, Јован Степанов, Графиня Голуб, Коста Лазаров Ронац, Велизар Весин, Душан Рајић, Милан Бобрик Тем.-Град, Фемица Ј. Мараз Вукурешич, Жарко Мијучин, Никола Станчулов, Др. Милан Казивовић Фабрика, Пера Ковачић, Жива Јездимиров, Тока Станков, Жива Кируца, Лука Лончар, Александар Арсеновић Тем.-Град, Коста Атанасијевић Мајурева, Иван Матејић, Варошка Штедионица Темишвар, Јулија Михајловић, уд. Светозара Дамитријевић.

45 леја: Светозар Радаков.

По 40 леја: Ђорђе Богвић, Мита Јанко, Милан Путник, Ана и Лаза Чизман, Милан Илијин, Васа Мараз, Коста Илијевић Фабрика, Велимир Петковић, уд. Филипа Друкер, Ратко Рајлић Мајурева, Јаков Антонов, Јован Шилинг.

35 леја: Влада Стојков.

По 30 леја: Ђорђе Брзонав, Јосиф Петровић, Васа Богвић, Илија Јовановић, Катица Мил. Јорговић, Георг. Саватски, Ника Англуц, Даја Цопин, Ана уд. Ротар, Владимир Остојић Фабрика, Илија Шантовац Мајурева, Наја Милован, Маурус Вук, Игњат Фукс, Миливој Стојков.

По 25 леја: Јован Чешљар, Васа Недин, Ђура Чешљар, Анастасија уд. Павлошин, Танасије Костић, Ленка уд. Игњатовић, Петар Дору, Ђула уд. Штеванов, Ангелина Маркиш-Добован, Стојанка Весин, Софија Весин, уд. Лаза Константиновић, Јоца Константиновић, Меланија Константиновић, Влада Константиновић, Јоца Данеску, Мита Ђорђевић, Иван Петровић Фабрика, Милан Перву, Цветко Перлин, Бранко Мишић, Макса Силајски, Ленка уд.

Бугарин, Ђула уд. Тончи Пиперски, Петар Стефановић, Аркадије Савић, Коста Курјак, Тончи Милован, Јања Гађански и Влада Јовановић.

По 20 леја: Милош Јовановић, Жива Гађански, Софија уд. Ајваз, Јоца Гавриловић, Христина Банду, уд. Ђула Пантин, Мита Сублин, Милан Ђорђевић, Милан Бугарин, Коста Марковић, Катица Лазаров, Љубица уд. Игњџа, Христина уд. Гађански, Паја Ђорђевић, Милан Босијок, Шандор Тисмонар, Милан Бебић, Тива уд. Краиц, Ника Ђорђевић, Ката Ђорђевић, Јован и Ленка Ротар, Жива Мараз, Марици Чизмаш, Тока Мотпоринац Град, уд. Персида Мунџан, Ката Ив. Лаковић, Хелвенција Лаковић, Јулијана Гавриловић, Пера Николић-Кнежевић, Н. Н., Степан Ердеди, Стеван Јајић, Марица и Коста Дјаке Голуба, Милош Новаковић, Пера Поповић, Сава Степанов, Мила Јовановић, Милан Дачић, Сава Грујић, Маца уд. Гађански, Милан Матејић, Ђура Шестић, Жика Перић Град, Браћа Раднџ Фабрика, Милош Јовановић, Никола Бенков, Чедо Мирјанић Фабрика, Кафана Тисмонар, Сава Мараз, Јоца Милован, Јаза Филиповић Фабрика, Милан Пашаћ, Шандор Кируца, Чедомир Шелмић Мајурева, Ђорђе Томић, Јаков Антонов, Кирил Темелков, Анђелко Арсин, Љубица Пиперски, Илија Поповић Град.

По 15 леја: Ђула Милован, Николаје Мијуца, Милка Ж. Гађански, уд. Даница Гађански, Коста Кожокар, Катица Бач, Ђура Благојећ, Ђорђе Вајић, Ђорђе Пантин.

По 11 леја: Катица Арсин, Мита Мараз, Душан Бугарин Град, Сава Никовић.

По 10 леја: уд. Милица Пиперски, Фема Гајер, Ана уд. Гајер, Никола Водрожан, Сада уд. М. Мараз, Иса Кузманов, Тома Тодореску, уд. Мила Грабљачки, Јован Миклеу, уд. Насти Бугарин, Непознати, Софија Кадић, Богдан Милован, Павле Добошан, Стеван Степан, Вита Ракошав, Јован Ђорђевић, Илија Јовановић, уд. Наталија Ђорђевић, уд. Милева Магда, Зорна Босијок, уд. Душана Добошана, уд. Ленка Белић, уд. Малена Поповић, Коста Лазаров, Виктор Петровић, Јосиф Данчек, Маца Гавриловић, Милош Бич, Милка Мургу Фабрика, Стева Јовановић Срп, Сенмартон, Ангелина Рајковић, Ката уд. Савић, Соса Милованов, Марија Одјан, Јован и Јустина Холичка, Ђурица Мараз, Васа Рошудовић, Стева Петровић, Коста Мараз, Софија Мите Мараз, Соса Чешљар, Сава Вајани, Васа Ракић, Сара Поповић, Милан Јовановић Мајурева, Ђорђе Никулеску Мајурева, Антоније Алмаша Мајурева, Ана Грујички.

8 леја: Карло Лотер.

7 леја: Цвеја Михајловић.

По 5 леја: Милан Стојковић, Софија уд. Ерцеговац, уд. Ленка Шубић, Јоца Мараз, Савина Милован, уд. Тинка Игњџа, уд. Љубица Милован, Даринка Величков, Чедомир Никић, Стеван Баштован, Пера Станчулов, Марија уд. Сомборац, Ленка Бебић, Пера Павков, Ленка Стојковић, Ђура Ђорђевић, Никола Богосављевић, Илија Бољад, Таназије Јефтин, Ђура Соринков, Величка Чикиу, Марија Бочић, Јован Јовановић, Арсен Милошенић, Јован Болован, уд. Милана

Аврамовић, Сава Сакотан, уд. Љубица Босијок-Бугареску, Јефта
Стешак Мајурева, Милан Јовановић.

По 4 леја: уд. Ђорђа Вује, уд. Марија Богвић.

3 леја: Симе Поповић.

По 2 леја: Н. Н., Савета Јанковић, Марија Богвић.

Посебно су приложили:

Лаза Милан Константиновић скупио у Темишвару Граду од разних личности леја 835.—

Миљивој Голуб скупио од разних личности у Темишвару Граду леја 636.—

На покриће трошкова око набавке звона употребљене су и следеће своте:

I. Остало од прилога за оправку цркве леја 3144'22

II. Тас о храмовној слави прилог верних леја 992'70

III. Поклони за столове црквене, употребљени за набавку звона и то:

Софије И. Лазаров леја 660'—

Милоша и Софије Ардељан „ 570'—

Насте уд. Бугарин „ 105'—

Живе Мараза „ 70'—

Милана Мараза „ 70'— 1475'—

IV. Сено са гробља леја 701'—

V. За реквирирана звона од државе примљена одштета леја 1876'30

VI. Приложили су у Динарима:

1. Високопреосв. Госп. Епископ Георгије Детаћ Дин. 150'—

2. Боривој А. Ковачевић, декоратерски сликар, Београд, Бистричка ул. бр. 6 „ 200'—

3. Столарска задруга „Балкан“, Београд, Теразија бр. 12 „ 100'—

4. Милан Вујић и комп., Електро-техничко Предузеће, Београд, Долина ул. 44 „ 200'—

5. Илија Николић, студент технике, Београд „ 10'—

6. Јефта Видицки, чиновник минист. грађевина, Београд (исти скупио и прилоге 2—5.) „ 100'—

7. Милан Сакотан, кројач, Београд, Југовић ул. бр. 10 „ 50'—

8. Марица уд. Јефте Милића рођ. Лазаров „ 5'—

9. Љубица Јовин рођ. Весин „ 5'—

10. Миљивој Петровић, Мехала „ 20'—

11. Лаза Вучетић, Мехале „ 10'—

12. Лаза Влајин, Мехала „ 10'—

13. Коста Курјак, Мехала „ 100'—

14. Иван Брашован, Вел. Кикинда „ 50'—

15. Милан Курјак, Суботица „ 50'—

16. Милан Вујасин, Вел. Бечкерек, скупио „ 95'—

17. Ленка Степић рођ. Неђић, Београд, скупила „ 195'—

укупно 1260'—

Промењено у леје	195	дин.	по	198—	386'—	леја
	95	"	"	198—	188'10	"
	700	"	"	176—	1204'—	"
	50	"	а	176—	88'—	"
	150	"	а	176—	264'—	"
	50	"	а	176—	88'—	"
	20	"	а	180—	36'—	"

свега динара 1260 пром. у леје 2254'10 леја.
 Просечно један динар промењен за 180 бањи.

За 18/31. јуни 1921 године су била звона готова и тај је дан био одређен за свечано освећење звона. Неколико дана пре освећења, издала је црквена општина свима члановима и прилагачима позив на прославу. У позиву је означен и распоред свечаности.

Сви су добили следећи позив:

„Част нам је овим учтиво позвати Вас на свечано освећење наших нових звона, које ће бити обављено дана 18 31. јула 1921. године по ниже наведеном програму:

I. 17/30. јула 1921. год. у 2 сата по подне скидање старог звона.

II. 18/31. јула 1921. год. у 5 $\frac{1}{2}$ сати из јутра јутрење са св. литургијом.

III. У 5 $\frac{1}{2}$ сати из јутра свечан полазак у фабрику А. Новотни по нова звона на колима уз пратњу коњаника. Полази се заједнички из порте црквене.

IV. У 7 сати из јутра полази из цркве литија до крај вароши, да дочека звона, па дочекавши звона заједнички се враћа у порту црквену и ставља звона на, за њих одређено место.

V. До 9 $\frac{1}{2}$ сати пре подне разгледање и кићење звона, дочек Виспеч. Госп. Еписк. Викара Архим. Стефана Николића.

VI. Тачно у $\frac{1}{2}$ 10 сати пре подне свечано благодарење у св. храму. Проповеда Госп. Еписк. Викар.

VII. У $\frac{3}{4}$ 10 свечано освећење звона пред уласком у женску цркву. Богослужи Госп. Епископски Викар са више свештеника. Говори протои. Слободан Костић.

VIII. У 10 $\frac{1}{4}$ сати дизање звона у звоник.

IX. Око 12 сати у подне прво звоњење у славу Божју, за здравље приложника, и покој душа наших мртвих.

X. Забава у порти црквеној, игра младежи уз свирку збора тамбурашког до вечери.

Овом приликом примите искрену благодарност за прилог Ваш св. храму за набавку звона у своти од ... леја .. бани, кога прилога пријем овим уједно и потврђујемо.

У Темишвару-Мехали, 11/24. јула 1921. год."

И старо и младо се спремело за освећење. 18/31. јула 1921 године од 5 сахати у јутру сакупљали се наши верни који пешице који на колима, да један део иде по звона, други пак да иде литијом пред звона. Тачно по програму су звона донесена и освећена. Звона су донесена на колима Јована Сича, а са коњима Милоша Јовановића.

Звона је осветио после одржаног благодарења Епископски Викар Архимандрит, Стефан уз саслужбу више свештеника. На Благодарењу је говорио Епископски Викар. У говору своме приказао је врлину љубави верних парохијеј Мехалске према својим светињама, показану и овом приликом набавком четири звона. На освећењу је говорио Слободан Костић о дарежљивости верних парохије мехалске, који су и ако сироти, набавили 4 нова звона за своју свету цркву. Прочитао је и именик свих приложника. На освећењу су били присутни заступници страних црквених општина и корпорација у месту и мноштво Срба из Града и Фабрике.

После освећења одржан је у школи заједнички ручак, а после њега народно весеље у порти црквеној до касно у ноћ уз српску народну песму и свирку. Нова звона су звонила а верни св. цркве су радосни били на постигнутом успеху.

Другога дана из јутра однесено је у фабрику А. Новотнија старо пукнуто звоно црквено и пред заступницима црквене општине измерено.

Оно је имало терета само 560 кг. а не 800 кг. као што се у опште мислило.

Истота дана је смештено на гробљанској кући и предато на употребу и ново гробљанско звоно у терету од $21\frac{1}{2}$ кг. са натписом: „мртве оплакујем“.

Коначан обрачун четири нова звона је следећи:

Цркв. општ. је наручила 4 нова звона за св. цркву у вредности од 65 леја по кг. и добила је:

I. 1. једно звоно од 312·50 кг.	
а 65— л. бр. 4163	20312·50 леја,
2. друго звоно од 135 кг.	
а 65— л. бр. 4164	8775— „
3. треће звоно од 80 кг.	
а 65— л. бр. 4165	5200— „
4. четврто звоно од 37 кг.	
а 65— л. бр. 4166	2406— „
5. гробљанско звоно од 21·50 кг. а 65— л.	1397·50 „

за звона свега укупно 38090·00 леја.

II. 1. за прво звоно козе на 312·5 кг. а 5 леја	1562·50 „
2. за четврто звоно козе на 37 кг. а 5 леја	135— „
3. за гробљанско звоно козе на 21·50 кг. а 5 леја	107·50 „
свега	39945·00 леја.

За смештање звона 300·00 „

За скидање старог звона 460— „

свега за звона 40705— леја.

За набавку и исплату звона прикупљен је следећи новац:

1. из фонда за моловање	3144·22 леја,
2. од храмовног прилога (тас, столови, сено)	3168·70 „
3. за реквирирана звона је готовина на улогу	1876·30 „
4. „Зора“ певачко друштво је поклонило	3693·30 „

укупно 11882·52 леја,

5. верни из места и са стране су приложили у лејима	14332—	леја,
6. пријатељи са стране прило- жили у динарима	2254·10	„
7. Стеван Симић учитељ из Кече скупио	200—	„
8. за старо звоно које је било тешко 566 кг. по 30 л. добијено	16980—	„
9. за старо гвожђе примљено	253·15	„
сакупљено свега укупно	45901·77	леја.

Издато је:

1. за четири звона црквена и једно гробљанско у терету укупно од 586 кг. а 65 леја плаћено	38090—	леја,
2. за козе на прво, четврто и гробљанско звоно на 371 кг. а 5 леја плаћено	1855—	„
за звона издато свега	39945—	леја.
3. За смештање нових звона и скидање старог звона	760—	„
укупно издато	40705—	леја.

4. Пошто је било доста новца за звона усту-
пили су своје прилоге који су заведени као при-
лози за звона и то:

Амалија Мите Живановића од	800—	л.
Милан и Дара Исајловић од	458·50	„
Милош Ардељан од	200—	„

да се у св. храм уведе електрика и то:

А. Живановић увађа електрику у први ве-
лики полијелеј потпуно.

Дара и Милан Исајловић у тзв. Брашованов
полијелеј потпуно.

Милош Ардељан струју без лампе у обе пев-
нице.

Црква сама спровађа електрику у четири
полијелеја, те је за спровађање целе електричне

струје са свећама свега издато	2146·20 л.
5. за две лампе у певници издато	160— „
6. за трошкове око насипа порте црквене, кола, награду радницима при дизању звона о прослави освећења издато је укупно	975·40 „
7. за четири фотографије о освећењу звона издато (исте је урадио бесплатно Милан Ђорђевић)	270— „
свега је издато	44256·60 л.
Према приходу од 45901·77 леја,	
расход од	44256·60 „
показује вишак од	1645·17 леја.

Зазвонила су први пут нова звона. Сви ктитори и приложници били су задовољни хармоничним звуком њиховим. Сви су уживали што су св. Цркви могли вратити оно што је одузето. Али су на први њихов звук сви помислили и рекли: штета што нема великога звона. Одмах се јавила жеља за великим звоном. Четири нова звона без великога, немају оног звука на какав су верни парохије мехалске научили. Звук четири звона није био толико јак да свака кућа у парохији њих чује и да зна када се почиње служба Богу.

Жеља за великим звоном била је силна, али је била слаба материјална снага парохијана да велико звоно набаве.

Морало се чекати. С времена на време би пала реч и о великом звону али је све теже било помислити да се звоно набави. Цена звона је скакала. Од 65 леја скочила је цена на 165 леја по килограму, Видело се да ће цена и даље ићи. Црквена општина је почела под ударем аграрне реформе земљу губити. Готово да је пала и нада да ће се икад звоно набавити.

На супрот свему је жеља за великим звоном све више расла. Прошла је 1922 година. У 1923 години Тоша Недић поклања посебно 1000 леја као основ фонда на набавку великога звона.

Куп великога звона.

Издаци црквене општине се свели на минимум само да се нешто накупи за велико звоно.

Дошла је и 1924 година. Црква и црквена општина је дошла до нешто новаца. Разним прилозима је нарастао и тзв. фонд за моловање. Певачко друштво „Зора“ поклања 5000 леја за набавку великога звона. Требало је да се крене народ, па да се и велико звоно набави.

Започе таласање.

У св. храму је више пута пала реч да се звоно набави.

Милан Гавриловић моли да управа црквене општине сазове све чланове цркв. општине на братски договор за набавку великога звона. И први се збор одржао 17-30 марта 1924. Тога дана је одржана седница црквеног одбора у присуству свих чланова ради договора за набавку великога звона. Предлог је био, да се велико звоно набави у половини из прихода верних, у половини из других извора. Пошто би звоно стало око 120.000 леја, верни би принели полу, а половина би се подмирила из осталих извора. Решено је да се звоно набави не прирезом него добровољним прилогом. Присутна 43 члана црквене општине су изјавили жељу да се звоно набави и то од прилога верних из парохије и одмах су бележили 26,300 леја прилога. Наводимо именик првих приложника за велико звоно по реду прилагања:

1. Милан Гавриловић 5000 леја, 2. Степан Исток 2000 леја,
3. Дика Голуб 2000, 4. Арса Милошевић 100, 5. Жива Гађански 1000,
6. Андрија Колар 1000, 7. Коста Марковић 1000, 8. Сима Ђорђевић 500,
9. Шандор Тисмонар 1000, 10. Иван Лаковић 500, 11. Милан Јорговић 1000,
12. Милан Илијин 300, 13. Степан Јајаћ 500,
14. Лаза Влајин 200, 15. Благоје Јанковић 500, 16. Светоар Рада-
нов 300, 17. Милан Босијок 300, 18. Анастасија Босијок 100, 19. Ју-
лијана уд. Ђорђевић 100, 20. Ђоле Милановић 500, 21. Жива Ки-
рџа 200, 22. Савина Милованов 50, 23. Миливој Петровић 500,
24. Ђури Ђорђевић 100, 25. Стеван Савулов 200, 26. Сана Марав
200, 27. Мита Јефтин 500, 28. Јоца Опријан 600, 29. Јова Степан
100, 30. Милан Путин 100, 31. Мита Субин 100, 32. Паја Ђорђе-
вић 500, 33. Јоца Јајаћ 100, 34. Васа Јанку 300, 35. Нина Ангиџ
500, 36. Милан Јајаћ 200, 37. Велизар Весин 500, 38. Влада Кон-

стантиновић 500, 39. Лаза Константиновић 500, 40. Коста Голуб 500, 41. Милан Бошко 500, 42. Милан Бугарин 250, 43. Милан Ђорђевић 500 леја.*

Из исте седнице црквеног одбора је издат на све парохијане позив следеће садржине:

„Жеља је свију нас да купимо велико звоно, те да св. цркву нашу украсимо потпуно свима звонима, — да би велико звоно могли купити треба нам новаца. — На збору од прошле недеље договорили смо се, да покушамо прилозима набавити велико звоно. На првом састанку су присутни обећали поклонити за звоно 26.000 леја. Било је присутно 42 члана. — Треба да чујемо глас свију наших чланова па тек онда можемо видети, да ли можемо велико звоно набавити. — Зато Вас молимо, да на приложеном допису напишете колико желите поклонити за набавку великога звона и тај допис пошаљете или предате свештенику. — Новац се може у две-три рате ове године исплатити. — Када сви чланови црквене општине изјаве колико ће дати за велико звоно, држаће се велики збор на коме ћемо решити, да ли да звоно набавимо или не. — Лишта досадашњих прилога се може видети у сали општинској. — Молимо одговор за 8 дана. — У Темишвару-Мехали, 17/30. марта 1924. Црквена општина.“

Одзив је био врло добар.

4. Маја 1924 године је одржан други збор. Износимо записник збора:

„Записник вођен у збору Срба чланова српске правосл. црквене општине у Темишвару-Мехали одржаном дана 4. маја 1924. године у 3 сахата после подне у дворани црквене општине.

Предмет: Набавка великог звона црквеног.

Председава: Слободан Костић свештеник.

Пероводи: Манојло Попов учитељ.

Присутни: Потписани.

По отварању збора председник поздравља присутне и извештава их, да је овај збор сазвао ради донашања закључка, да се набави велико звоно црквено. У смислу закључка седнице црквеног одбора покупљени су подаци о томе, да ли се може из прилога верних звоно велико набавити. Данас се може сма-

трати, да је ово завршено и констатује да је дарожљивост верних чланова црквене општине допринела, да се може данас решити набавка великога звона.

Извештава, да је до сада 171 члан црквене општине уписао да ће приложити на звоно. Од њих је 50 чланова већ прилог уплатило. Укупно је уписао 171 члан црквене општине своту од 53.220 леја. Још није уписао 31 члан. Чита све оне приложнике, који су уписали прилог од првог дана Ускрса до данас.

Пошто за звоно потребна свота од 115.000 леја стоји на расположењу, моли, да се донесе закључак, да се звоно набави и то из следећих извора:

од готовине фонда за моловање у своти од	15000	леја,
прилога „Зоре“ у своти	5000	„
прилога св. храма у своти од	5000	„
прихода од детелине од	20000	„
прихода од земље у Чоки	15000	„
прилога верних од до	55000	„
укупно .		115000 леја.

Извештава, да има још неколико чланова црквене општине, који нису позвати на прилагање зато, што је немогућно било, но и то ће се ових дана учинити.

По свестраном расправљању овога предмета у којој су расправи учествовали Аурел Милошевић, Јован Мутић, Манојло Попов, Милан Гавриловић и др., доноси се једногласно ово

РЕШЕЊЕ:

I. решава се набавка великога звона из прилога верних ове парохије и синова наше цркве и напред изложене готовине црквене општине;

II. решава се набавка великога звона тамо где је боље и јефтиније уз већу гаранцију и то или код фабрике у Темишвару или код фабрике у Араду. Члановима Милану Гавриловићу, Андрија Колару, поверава се, да са председником изађу у Арад и извиде услове тамошње фабрике. Додељују им се још чланови Стеван Исток и Лаза Константиновић.

III. Наслов звона да буде: „Срби чланови црквене општине у Темишвару-Мехали својој св. цркви, на

дан Ускрса Господњег 1924. године“, даље „живе зовем, мртве оплакујем, муње и громове растерујем;“

IV. за идућу недељу после подне у 3 сата заказује се поново збор свих Срба у Тем.-Мехали ради реферисања одбора о постигнутом резултату и евентуалном склапању уговора код оне фабрике, која је повољнија.

Закључено и потписано:

Миливој Голуб подпредседник с. р., Манојло Попов перовођа с. р., Слободан Костић председник с. р. Присутни: Милан Ђорђевић, Сима Ђорђевић главни тутор, Мита Јефтин, Илија Савулов, Петар Маркиш, Николаје Миуца, Јован Лауташев, Васа Богић, Стеван Савулов, Стеван Степан, Васа Јанков, Ђури Ђорђевић, Ђока Ђорђевић, Стеван Исток, Лаза Константиновић, Јоца Курјак, Богдан Милован, Јоца Голуб, Никола Ђорђевић, Сима Чизмаш, Коста Лазаров, Илија Јовановић, Стеван Баштовансв, Милан Путник, Тома Тодоресков, Јоца Опријан, Паја Ђорђевић, Ђоле Милановић, Иван Лаковић тутор, Јован Мутић, Лаза Влајин, Коста Курјак, Миливој Петровић, Милан Јорговић, Благоје Јанковић, Ота Петровић, Милан Бугарин, Тоша Недић, Светозар Раданов, Велизар Весин, Савина Милован, Милан Дачић, Соломон Станковић, Сава Мараз, Јован Степан, Јоца Јајић, Милан Јајић, Стеван Јајић, Лаза Чизмаш, Ника Ангиуц тутор, Милан Гавриловић, Жива Гађански, Андрија Колар, Шандор Тисмонар, Коста Марковић.“

11. маја 1924. године је одржан трећи збор.

Записник истог доносимо у целости:

„Записник вођен на збору Срба чланова српске правосл. црквене општине у Темишвару-Мехали одржаном дана 11. маја 1924. године у 3 сата после подне у дворани црквене општине.

Предмет: Набавка великог звона црквеног.

Председава: Слободан Костић свештеник.

Пероводи: Манојло Попов учитељ.

Присутни: Потписани.

Бр. 1. Председник отвара збор, поздравља присутне и извештава, да су на велико звоно приложили од последњег збора до данас још следећи:

1. Породица Тома Павловић	Леја	1000.—
2. Марија уд. Сомборац	"	100.—
3. Милош Ардељан	"	500.—
4. Ленка уд. Банду рођ. Влајковић	"	100.—
5. до 4. маја приложили	"	54220.—
приложили свега		Леја 55920.—
6. Ђорђе Вајанц	"	500.—
7. Стеван Цоцин	"	500.—
		Леја 56920.—

РЕШЕЊЕ:

Узима се на знање.

Бр. 2. Председник извештава, да су у смислу закључка седнице прошле ради информације о набавци великог звона ишли у Арад код фирме Хониг Фриђеш-а следећи чланови: Милан Гавриловић, Стеван Исток, Андрија Колар, Лаза Константиновић, Јован Степан, и Слободан Костић, те подноси следећи извештај: „Фирма Хониг Фриђеш у Араду вољна је да лиферује велико звоно под следећим условима:

а) да је звоно тона „е“ у тежини од 540—550 кг.
 б) може га лиферовати за новембар—децембар 1924.

в) до 80 слова написа бесплатно;
 г) предаје се у фабрици у Араду, одатле цркв. општина сноси трошак;
 д) за дизање звона даје човека, коме се има платити пут и дневница од 250 леја;
 е) гвожђа лиферује у тежини од 150 кг.;
 ж) даје 10 година гаранције;
 з) звоно је затворене системе;
 и) цена килограма звона је 170 леја;
 ј) цена килограма гвожђа за козе по кг. звона 12 леја.

На основу горњег звона би стало:

а) кг. 550 а 170 л., тешко 550 кг. =	Л. 93500.—
б) гвожђе 550 кг. а 12 л. =	" 6600.—
в) подвоз од фабрике до цркве	" 2500.—
г) монтер 2 × 250 л. и пут	" 600.—
свега Л. 103200.—	

Председник даље извештава, да је као што је прошли пут изјавио био код фабрике Новотни у Фа-

брици са подпредседником Миливојем Голубом — и да је фирма Новотни вођна лиферовати велико звоно под следећим условима:

- а) даје звоно тона „е“ у тежини од до 700 кг.
- б) може га лиферовати за август 1924.
- в) обичан натпис са ликом бесплатном;
- г) предаје се у фабрици;
- д) монтирање бесплатно;
- е) гаранција 10 година;
- ђ) гвожђа нова;
- ж) звоно системе отворене;
- и) цена килограму је са гвожђем заједно, зато што је црквена општина већ до сада код фирме наручивала, по килограму леја 165.— (са гвожђем).

На основу горњег звоно би стало:

звоно и гвожђе рачунајући 700 кг., само звоно, по 165 леја кг. — 115500 леја.

Моли збор, да донесе решење где да се звоно наручи.

РЕШЕЊЕ:

На основу разматрања обе понуде једногласно се решава, да се велико звоно у тежини од 700 кг. тона „е“ наручи код фабрике А. Новотни и Син у Темишвару. Поверава се члановима: Слободану Костићу, Манојлу Поповом, Андрији Гавриловићу, Шандору Тисмонару, Паји Голубу, Сими Ђорђевићу и Лази Чизмашу, да у фабрику изађу и тамо са фирмом А. Новотни и Син уговор склопе и капару положе и о свему извештај поднесу.

Закључено и потписано:

Паја Голуб, Светозар Раданов, Благоје Јанковић, Мита Јефтин, Милан Путник, Милан Ђорђевић, Тоша Недић, Милан Бугарин, Иван Лаковић, Тома Тодоресков, Ђоле Милановић, Јован Мутић, Васа Богић, Ота Петровић, Лаза Константиновић, Стеван Баштованов, Милан Босијок, Шандор Тисмонар, Лаза Чизмаш, Савина Милован, Коста Лазаров Ронац, Миливој Петровић, Милан Бугарин, Милан Исајловић, Ђорђе Вајанц, Јован Степан, Тодор Цоцин, Велизар Весин, Милан Јајић, Јоца Јајић, Сава Мараз, Милан Гавриловић, Жива Гађански, Стева Јајић, Андрија Колар, Милан

Јорговић, Манојло Попов перовођа, Слободан Костић председник.“

Када се видела остварена жеља за набавку великога звона поднесен је цео операт редовној седници црквеног одбора одржаној 13. маја 1924 године која је под бр. 134/924. донела следећи закључак :

Бр. 134/ц. о. 1924.

Председник извештава, да су у смислу ранијег закључка црквеног одбора у два маха одржана два збора свих Срба у Темишвару-Мехали и то у недељу 3. и у недељу 11. маја 1924. године и на истима је решено, да се за св. цркву набави велико звоно, тона „е“ у тежини до 700 кг. У смислу закључка збора од 3. маја 1924. године, била је депутација од неколико чланова и то : Слободан Костић, Милан Гавриловић, Лаза Константиновић, Јован Степан, Андрија Колар, у Араду, да се информише код арадске фабрике пошто су звона. У Араду је вредност звона са козама по килограму 182 леја, док је код Новотнија у Фабрици 165 леја. Збор од 11. маја решио је, да се звоно набави у Новотнијевој Фабрици. Дана 12. маја су одређени чланови и то : Слободан Костић, Манојло Попов, Милан Гавриловић, Паја Голуб, Шандор Тисмонар, Лаза Чизмаш, Сима Ђорђевић, — били код фабрике и наручили велико звоно по цену од 165 леја од килограма с тим, да има у августу бити готово, да се бесплатно у тороњ смести и да се у име капаре положи леја 30000 (тридесетхиљада). Са фабриком је у томе смислу уговор сачињен и потписан.

Моли црквени одбор, да горњи извештај на знање узме, наруџбину звона одобри с тим, да ће се звоно исплатити из фонда за звоно у своти од 15000— леја,

прилога „Зоре“ у своти од	5000—	„
прилога св. цркве у своти од	5000—	„
прихода од детелине у своти од	20000—	„
прихода од земље у Чоки у своти од	15000—	„
прилога верних у своти од	60000—	„

укупно 120000— леја,

колико ће звоно по прилици и коштати.

На основу свега донесено је ово

РЕШЕЊЕ:

Узима се на знање и одобрава набавка великог звона црквеног код фабрике Новотнија у Темишвару за цену од 165 леја по килограму заједно са новим козама, исто тако се на знање узима и одобрава и начин исплате звона из црквено општинских прихода и поклона верних, о свему се извештај подноси црквеној скупштини а списи Епархијском Административним Одбору ради одобрења."

Овај је закључак једногласно одобрила и редовна седница црквене скупштине која је одржана 3. августа 1924 године.

Већ до седнице црквене скупштине је била осигурана свота потребна за исплату великога звона црквеног. Сви су чекали освећење. Сваки парохијанин је чекао тренутак да чује звук великога звона.

Када је фабрикант јавио да је звоно готово изашло је заступство црквене општине да звоно прими. Приликом примања звона у фабрици састављен је следећи записник:

"ЗАПИСНИК

састављен дана 4. августа 1924. год. у фабрици звона А. Новотни и Син у Темишвару-Фабрици.

Предмет: Пробање, мерење и примање великога звона, које је наручила српска православна црквена општина у Темишвару-Мехали код фабрике А. Новотни и Син.

Присутни: Слободан Костић, председник црквене општине.

Манојло Попов, перовођа црквене општине.

Чланови црквене општине: Милан Гавриловић, Сима Ђорђевић, Лаза Недић, Лаза Константиновић, Милош Ардељан, Јоца Опријан, Влада Исток, Паја Ђорђевић, Стеван Савулов, Тома Тодореско, Тоша Недић, Паја Голуб, Миле Голуб, Милан Бугарин, Милан Путник, Милан Босијок, Мита Јанков, Лаза Чизмаш, Жива Гађански, Стеван Бодрожан, Андрија Колар, Викентије Ђорђевић, Шандор Тисмонар, Јоца

Голуб, Јован Степан, Савина Милован, Ника Ангиуц, Ника Јовановић, Светозар Костић, Коста Лазаров, Ника Пантин, Светозар Раданов, Жива Петровић.

Заступници фабрике А. Новотни и Син.

Бр. 1. Пошто су у 3:35 сахати сви чланови на окупу, Слободан Костић моли, да се за оверовљење записника, који ће се о примању звона саставити, одреди неколико присутних чланова.

За оверовљење записника о примању звона умољавају се следећи присутни чланови:

РЕШЕЊЕ;

Милан Гавриловић, Лаза Недић, Милош Ардељан, Шандор Тисмонар.

Бр. 2. Црквена општина у Темишвару-Мехали, на основу закључака донесених у седницима и зборовима својих чланова од 4. и 11. маја т. г. наручила је код фабрике звона А. Новотни и Син велико звоно са новим козама по цену од 165 леја од килограма звона. Услови су били:

1. да је звоно тона „е“;
2. да је звоно тешко око 700 кг. чисте тежине звона, доброг материјала;
3. да је на звону натпис: „Срби Темишвара-Мехале својој српској св. цркви о Ускрсу 1924. године. Живе зовем, мртве оплакујем“, да је на звону лик св. Николе;
4. да је звоно готово у августу месецу.

Прешло се на преглед звона.

Ад 1. По звоњењу констатовано је, да је звоно чистог тона „е“.

Ад 2. По мерењу самог звона констатовано је, да је звоно чиста тежина звона, тешка свега без коза 702 килограма и да је од доброг материјала.

Ад 3. Да је на звону натпис стављен као што је уговорено, али без лика св. Николе. Лик св. Николе није израђен на звону кривицом канцеларије фабрике, која наредбу за то раденицима није издала. Накнадно се лик не може ставити. Пошто је звоно иначе лепо и звучно и пошто је звоно према данашњој вредности звона од 200 леја по килограму јефтиније (по цену од 165 леја) купљено, и пошто се накнадним гравирањем

лика може звоно покварити, одустало се од даљег истраживања зашто звоно нема лик св. Николе.

Ад 4. Звоно је зготовљено у прописано време.

На основу свега једногласно је

РЕШЕНО:

Заступници црквене општине примају звоно наручено за српску цркву у Темишвару-Мехали као добро и извештавају Шефа фабрике, да ће се звоно изнети 24. августа т. г. и да ће по смештању звона црквена општина удовољити својој дужности те вредност звона исплатити.

О самој свечаности износа и освећења биће фабрика благовремено извештена.

Д. К. Г.

М. Попов с. р.
первођа.

(М. П.) Слободан Костић с. р.
председник.

Чланови за оверовљење: Милан Гавриловић, Шандор Тисмонар, Лаза Недић, Милош Ардељан.

Освећење звона је одређено за 11/24. август 1924. године са следећим распоредом свечаности, који је састављен споразумно од црквене општине и певачког друштва „Зоре“.

„У 6 сати ујутру јутрење.

У $1\frac{1}{2}$ 7 сахати ујутру свечан полазак на колима у фабрику А. Новотни по велико звоно. Скуп код порте црквене.

У $1\frac{1}{2}$ 9 сахати пре подне полазак литије из св. храма пред велико звоно и смештање истог пред цркву.

У 9 сахати полазак колима по Господина Епископ. Викара и свештенство.

У $1\frac{1}{2}$ 10 сахати пре подне свечана литургија. Проповеда Епископски Викар.

После литургије свечано освећење великога звона. Говори Слободан Костић.

У 3 сахата после подне звони први пут новоосвећено велико звоно.

У $1\frac{1}{2}$ 4 мало вечерње са саборним служењем.

После вечерње народна забава по следећем програму:

- I. Мото пева мушки збор „Зоре“.
Домовино: Маринковић, пева мушки лик збор „Зоре“.
- II. Свира тамбурашки, збор „Зоре“.
- III. „Сад је време“, пева мушки збор Темишварског срп. певачког друштва.
- IV. Говор * * *
- V. * * * пева мушки збор „Слоге“.
- VI. Ој Ђурђев дане: Станковић, пева мушки збор „Зоре“.

Игра младежи“.

У недељу 11/24. августа т. г. је обављено освећење звона. На освећење се очекивао Епископ-Дијецезан Георгије, али Господин Епископ није могао доћи, пошто је морао бити присутан инсталацији Патријарха српског у Пећи. Освећење звона је обавио Епископски Викар Архимандрит Стефан Николић. Рано изјутра су Срби Мехалчани колима отишли по велико звоно у фабрику А. Новотни и Син у Тем.-Фабрици. Звоно је бесплатно на својим колима донео суграђанин Јован Сич. Око 9 сати је звоно на граници кварта мехалског дочекала литија црквена, коју је водио парох месни прота Слободан Костић са пр. настојатељем Ман. Св. Ђурђа Никанором Савићем и парохом кетфељским Миланом Николићем. Звоно цвећем окићено уз пратњу побожног народа допраћено је пред женски улазак св. храма и стављено за освећење. У 9 сахати пре подне изасланици цркв. општине и певачког друштва „Зоре“ допратили су на кочијама Епископског Викара у храм мехалски. На свечаној литургији, коју је служио Епископски Викар уз саслужбу проте Слободана Костића месног пароха, пр. настојатеља Ман. Св. Ђурђа јером. Никанора Савића, пароха кетфељског Милана Николића, економа Ман. Бездина Лукијана Лолића и ђакон Милутина изговорио је Епископски Викар проповед пуну поуке на темат: „Велик си Господе и чудна су дела Твоја“. Велика црква мехалска је пуна била побожног народа нашег и страног, који су дошли да чес-

титају Србима на набавци звона. Заступљени је биле српска темишварско-градска и темишварско-фабричка црквена општина на челу са председницима Др. Миланом Калиновићем и Душаном Јовановићем; Српска Добротворна Женска Задруга са гђом Јулијаном Др. Светозара Димитријевића, Управа Српске Штедионице са чланом Миланом Гавриловићем, који је као мехалчанин највећи прилог за звоно дао. Присутни беху чланови Српског Певачког Друштва темишварског, те Добротворног Друштва „Слога“. Била је заступљена румунска црквена општина и Певачко Друштво са парохом Јованом Плавошиним и чланом Александром Збеганом, присутан је био заменик градоначелника Др. С. Шаговић, полицијски комесар Алекси. Румунски Културни Савез заступао је Др. Валер Мезин народни посланик, била је заступљена даље рим. кат. црквена општина, певачко друштво „Dalkög“, те друштво „Jünglings-Verein“ са својим члановима и многи, многи други. После св. литургије је обављено освећење. На освећењу је говорио месни свештеник прота Слободан Костић. Изнео је велику љубав Срба Мехалчана према својој цркви. И ако су малобројни и сиромашни, готово сами фабрички и жељезничарски раденици, ипак све жртвују да украсе св. храм и да покажу, да Србин у Мехали још живи и да ће живети. Истакао је да га нарочито весели, што су за ово велико звоно скоро 120.000 леја поклонили од своје воље без разреза, сами чланови парохије мехалске, без ичије помоћи са стране. Прочитао је имена приложника за велико звоно. Истакао је да је први прилог дао старина Тоша Недић у своти од 1000 леја и да је „Зора“ певачко друштво поклонило 5000 леја. Од појединаца је највећи поклон дао Милан Гавриловић у своти од 5164 леја. На служби и освећењу је појала „Зора“ певачко друштво мехалско под

управом свога председника Велимира Павловића и коровође Манојла Поповог.

У 3 сахата после подне је zazвонило први пут велико звоно, које и само, и са осталима приказује узор хармоничких звона. У 4 сата је прота Слободан Костић уз саслужбу свештеника јмн. Серафима Журковића прот. капелана темишварског и јмн. Илариона Сујића адм. парохије краљевачке одслужио вечерње. После вечерња је одржано у порти црквеној село. На њему је у две-три тачке неколико песама складно и умиљно одпевала „Зора“ и Темишварско Српско Певачко Друштво, у присуству многих гостију. „Слога“ није учествовала. На селу је говорио Слободан Костић. Из историје приказао је рад старих отаца и дедова мехалских, који су сложним радом сазидали цркву, оправљали је и исплатили Румуне при деоби. Исто тако и данашњи чланови парохије слогом и заједничким радом постизавају успехе. Соколио их је и да се на даље тако одрже, па ће постићи велике успехе. Село је завршено свирком тамбурашког збора „Зоре“, коју је пропратила српска игра до вечери.

За набавку великога звона поклонили су следећи парохијани:

5164 леја: Милан Гавриловић.

По 2000 леја: Стеван Исток, Миливој Дика Голуб.

По 1000 леја: Тоша Недић, Жива Гађански, Андрија Колар, Коста Марковић, Шандор Тисмонар, Милан Јорговић, породица Томе Павловић, Аксенија Велимира Попов, јмн. Никанор Савић.

По 600 леја: Јоца Овријан, Душан Рајић.

По 500 леја: Сима Ђорђевић, Иван Лаковић, Стеван Јајић, Благоје Јанковић, Ђоле Миловановић, Миливој Петровић, Мата Јефтин, Паја Ђорђевић, Никита Ангић, Велизар Весан, Лашко Константиновић, Коста Голуб, Милан Бошко, Милан Ђорђевић, Ђорђе Вајанц, Лазар Недић, Јован и Катица Лауташев, Влада Стојаловски, уд. Паулина Лаве Константиновић, Иван Матејић, Товчи Милован, Коста Курђак, Ленка Ракоца, Јован Голуб, Фема Ђорђевић, породица Милан Исајловић, Васа Боган, Екатерина Павловић, Савада уд. Живе Исајловића, Јован Чешљар, Коста Боган, Паја Голуб, Ђура Шестић, Кристина уд. Мите Гађански, Влада Бранислав Јовановић, Петар Маркиш, Јован Преглер, породица Милош Ардежан.

Стеван Цоцин, Сима Чизмаш, Милан Матејић, Љубомир Бесуљ, Олга Љубомира Бесуља, Вита Ђорђевић, Катица Јорговић.

По 400 леја: Илија Јовановић, Коста Лазаров млађи, Сава и Даринка Вајани, уд. Савета Васе Ђорђевића.

350 леја: Светозар Раданов.

По 300 леја: Лаза, Ана и Славко Чизмаш, уд. Јулија Голуб, Богдан Милован, Иса Кузманов, Гавра Мунђан, Стеван Степан, Милан Илијин, Милан Босијок, Васе Јавку.

По 250 леја: Ђура Благојев, Милан Бугарин.

205/50 леја: јмн. Сергије Јовандић прилог из Дежана.

222 леја: Манојло Попов.

По 200 леја: Милан Бебић, Тока Ђорђевић, Васе Ракић, Соломон Станковић, Ана уд. Гајер, Анка Ротар рођ. Ђорђевић, Тома Тодоресков, Милош Зариц, Стева Баштопан, Васе Богвић, Јулијана уд. Свет. Штеванов, Петар Дору, Ника Пантин, Мита Јанку, Влада Грбић, Ана Данеску, Милан Дачић, Аркадије Савић, Даја Цоцин, Милица Јованов рођ. Гавриловић, Ангелина Степан-Добосан, Лаза Влајин, Жива Кируца, Стеван Савулов, Сава Мараз, Милзи Јајић.

По 150 леја: Васе и Анастасија Недки, Васе Рошудовић, Јоца Курјак, Николаје Мијуца, уд. Катица Ротар.

По 125 леја: Слободан Костић, Паулина Ст. Костића, Светозар Костић, Дејан Костић, Немања Костић, Гордана Костић, Делија Костић, Небојша Костић.

По 100 леја: Ђура Ђорђевић, Јован Степан, Милан Путињ, Мита Субин, Јоца Јајић, Богдан Голуб, Катица Николовић и син, Јоца Гавриловић, уд. Тина Чинку, Арсеније Малошевић, Илија Савулов, Илија Томин, Пера Павков, Мила уд. Грабљачки, Петар Николвић, Ника Јовановић, уд. Јула Брашован, Стеван Бодрожан, Јован Ђорђевић, уд. Ката Пере Станулов, Јулијана Петровић, Ота Петровић, Јоца Милован, Паја Милован, Јулијана уд. Ђорђевић, Ђура Соринков, Јован Чинку, уд. Ана Ђике Мараз, Милан Стојковић, уд. Ленка Вугарин, уд. Гађански, Марија уд. Ђоке Мараз, уд. Наста Вугарин, уд. Ана Аврамовић, Ракила уд. Милана Јаношев, Корнел Јовановић, Милош Нонаковић, уд. Сиде Милана Мараса, уд. Софија Кадлић, Сима Бебић, Јулијана уд. Лазе Пантин, уд. Софија Аиваз, Влада Стојков, Савета Гавриловић-Јанковић, уд. Графини Видици, Ленка Бебић, Ђура Келић, Јулијана уд. Гавриловић, Ђула уд. Душана Добосана, Васе Голуб, уд. Александра Босијок, Марија уд. Сомборал, Ленка уд. Банду-Влајковић, Љубица Пандуреску рођ. Јанковић, Танасије Михајловић, уд. Љубица Саве Игња, Ђорђе Богвић, Марија Ђорђа Богвић, Аурел Ђорђа Богвић, уд. Илије Савић, Стеван Петровић, Коста Мараз, Коста Лазаров Ронац, Никола Ђорђевић, Ната Вугарин, уд. Марија Лавић, Ђорђе Брлован, Вада Константиновић, Јован Миклеу, Јован Аврамовић, Катица Вич.

80 леја: Тома Јајић.

70 леја: Савета уд. Маринков.

60 леја: Коста Лазаров стари.

По 50 леја: уд. Љубица Милован, уд. Кристина Итињанц-Игња, уд. Софија Ерцеговац, Јосиф Петровић, Мија Комлушки,

Дукреција Михајловић, уд. Вети Јована Његру, Савина Милован, Катица Лазаров, Жива Блаж, Јулијана уд. Ђорђевић, Милева уд. Магди, уд. Марија Оџац.

40 леја: Ната уд. Косте Марковић.

По 25 леја: Јоца Марав, уд. Љубица Јефтин, уд. Маца Тодоресков, уд. Марија Јефтин, Жива Кируца.

По 20 леја: Илија Вољак, Илија Боц, Сима Поповић.

На крају доносимо цео обрачун купа великога звона.

Звоно је тешко 702 килограма без терета коза а плаћено је по килограму звона 165 леја
 $\times 702$ кг. износи свега 115830 — леја.

Издатак за велико звоно покривен је као што следи:

1. прилог верних из парохije	63012'50 Л.
2. прилог „Зоре“ певачког друштва	5000' — Л.
3. принос благајне св. храма од прихода за столове, сена на гробљу и др.	6130' — Л.
4. принос т. зв. фонда за моловање	14673' — Л.
5. од цркв. детелине	16000' — Л.
6. од аренде црквене земље	11014'50 Л.

чини укупно 115830 — леја,
 колика је и вредност звона.

Завршетак.

Чланови парохije и црквене општине мекалске могу бити радосни и поносити, што су за св. храм свој већ сада, неколико година по свршетку светскога рата, набавили сва звона црквена — примљена у аманет од отаца и деова својих.

Дај Боже, да глас нових звона са тороња црквеног, парохijане наше, чланове православне српске цркве и српског народа, и у будуће стално подсећа на њихове хришћанске и народне дужности.

